

Majandus- ja infotehnoloogiaministri 5. juuli 2023. a käskkirja nr 128 „Soolise segregatsiooni vähendamine hariduses ja tööturul“ muutmise eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Eelnõuga muudetakse majandus- ja infotehnoloogiaministri 5. juuli 2023. a käskkirja nr 128 „Soolise segregatsiooni vähendamine hariduses ja tööturul“.

Muudatuse eesmärk on õppevahendite sootundliku analüüsi ärajätmine ning selle asendamine soolise võrdsuse monitooringuga. Sellest tulenevalt jaotatakse ümber toetuse andmise tingimuste (edaspidi TAT) eelarve kulukohtade kaupa. Sõnastatakse ümber punktid TAT muutmine ja vaiete lahendamine ning lisatakse teavituskohustuse täitmise nõue.

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Eelnõu ja seletuskirja koostasid Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi võrdsuspoliitika osakonna soolise võrdsuse nõunik Grete Kaju (grete.kaju@mkm.ee) ja strateegiaosakonna välisvahendite nõunik Pille Penk (pille.penk@mkm.ee).

2. Eelnõu sisu

Eelnõu koosneb kaheksast punktist.

Eelnõu punktiga 1 tunnistatakse kehtetuks punktis 2.1.1.2 tegevus „õppematerjalide sootundlik analüüs“, mille eesmärgiks oli selgitada välja, millisel määral esineb Eesti põhi- ja gümnaasiumihariduses kasutatavates õppematerjalides soolisi stereotüüpe, mis mõjutavad negatiivselt noorte huvi ja valmidust asuda õppima ja tööle n-ö ebatraditsioonilistes valdkondades (tüdrukud STEM, sh IKT, ja poisid EHW erialadel). Analüüsi ärajätmise põhjus on asjaolu, et 2024. a mais valmis Eesti Naisuurimus- ja Teabekeskusel (ENUT-il) projekti „Soostereotüüpideta haridus = võrdsemad ja avaramad võimalused noortele“ (2022–2024) raames kasutusel olevate trükitud ja digitaalsete õpikute ja õppematerjalide teksti ja kuvandite kvantitatiivne ja kvalitatiivne sootundlik sisuanalüüs. Analüüsi sisu kattus olulisel määral TAT-i õppematerjalide analüüsile seatud eesmärkidega. Sellest lähtuvalt ei olnud TAT-i õppematerjalide analüüsi tellimine enam põhjendatud.

Kehtetuks tunnistatud tegevus asendatakse 2026. a läbi viidava soolise võrdsuse monitooringuga, mille eesmärk on saada ülevaade Eesti naiste ja meeste hoiakutest, kogemustest ja käitumisest erinevates soolise võrdsuse aspektist olulistest valdkondades. Monitooringu tulemused on oluliseks ülevaateks soolise võrdsuse olukorrast Eestis ja elanikkonna hoiakute ja kogemuste muutumisest ajalisel vaates. Avalikku arvamust soolise võrdsuse küsimustes on Eestis uuritud alates 2003. aastast. 2026. aastal tellitav monitooring on järjekorras seitsmes. Uuringu tulemused on kasulikuks infoks kõigile ühiskonnaliikmetele ning oluliseks sisendiks soolise võrdsuse alaste otsuste tegemiseks ja poliitika kujundamiseks Eestis.

Eelnõu punktiga 2 täiendatakse TATi punkti 2.1.1.3 lauseosaga „nii soolise võrdsuse olukorrast kui“. Muudatus on seotud lisandunud tegevusega soolise võrdsuse monitooring, mille eesmärk on saada ülevaade Eesti naiste ja meeste hoiakutest, kogemustest ja käitumisest erinevates soolise võrdsuse aspektist olulistest valdkondades ning mistõttu on vajalik täiendada ka toetatava tegevuse tulemuse sõnastust.

Eelnõu punktiga 3 määratakse TATi punktis 2.1.1.5 uueks abikõlblikkuse perioodi lõpptähtpäevaks 31.12.2027, kuna lisandunud tegevuse (soolise võrdsuse monitooring) tellimine vajab täiendavat aega.

Eelnõu punktiga 4 lisatakse abikõlblike kulude loetellu teavituskulud, mis võimaldab hüvitada tegevuste rakendamise otseselt seotud teavitustegevuste kulud.

Eelnõu punktiga 5 pannakse elluviijale teavitusnõuete täitmise kohustus vastavalt Vabariigi Valitsuse 12. mai 2022. a määruses nr 54 „Perioodi 2021-2027 ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide vahendite andmisest avalikkuse teavitamine“ sätestatule. Nõude sätestamine toetuse andmise tingimustes tagab elluviija kohustuste selguse.

Eelnõu punktiga 6 sõnastatakse ümber TATi muudatuse tingimused. Käskkirja ei muudeta juhul, kui muudetakse eelarvet nii, et kinnitatud eelarve kuluridasid ei muudeta ühe kalendriaasta jooksul kumulatiivselt rohkem kui 25 protsenti ja kogu toetuse eelarve ei muutu ning muudatus on kooskõlastatud rakendusasutusega. Muudatus võimaldab eelarves paindlikumat ümbertõstmist kuluridade vahel. Selle tulemusel väheneb väiksemate eelarve kuluridade muutmise seoses TATi muutmise halduskoormus.

Eelnõu punktiga 7 sõnastatakse ümber TATi punktis 11 sätestatud vaiete lahendamine. Muudatuse eesmärk on kõrvaldada üleliigsed sätted ning keskenduda rakendusüksuse otsuste ja toimingute vaidlustamise regulatsioonile. Vaide esitamise alus sätestatakse viitega perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seaduse §-le 31, mistõttu muutub regulatsioon selgemaks ja kokkuvõtlikumaks.

Eelnõu punktiga 8 kinnitatakse uues sõnastuses TAT lisa „TAT eelarve ja finantsplaan kulukohtade kaupa“.

Tegevuste elluviimise käigus on selgunud täpsem kulude vajadus, millest tulenevalt jääb kuluridadele 1.2.4 õppematerjalide ja -vahendite väljatöötamine ja 1.2.5 muud soolist segregatsiooni vähendavad teavitus- ja võrgustikutegevused arvestuslik jääk. Arvestuslikud jäägid tõstetakse kulureale 1.2.1 soolise segregatsiooni vähendamist toetavad uuringud ja analüüsid, et katta soolise võrdsuse monitooringu elluviimiseks vajalikud täiendavad rahalised vahendid.

Luuakse kulukoht 1.1.2 analüütiku töötasu, millelt tasutakse 2026. a ja 2027. a soolise võrdsuse monitooringuga seotud analüütiku osakoormusega töötasu. Analüütik panustab nii soolise võrdsuse monitooringu hankemenetluse läbiviimisse kui ka lepingu täitmise jälgimisse. Ta pakub tulemuste tutvustusürituse jaoks vajalikku sisulist tuge. Pärast monitooringu tulemuste avaldamist panustab tulemuste tutvustamisse ja levitamisesse erinevate kommunikatsioonitegevuste kaudu, samuti näidikulaua koostamisse. Palgafondile on sisse arvestatud iga-aastane võimalik tulemustasu ning palgakasv.

Analüütiku töötasu kulurida suurendatakse tagasiulatuvalt alates 1 jaanuarist 2026. a, mil analüütik alustas tööd soolise võrdsuse monitooringu ettevalmistustega. Ettevalmistavad tööd

hõlmavad varasemate monitooringu küsitlusinstrumendi kohandamist muutunud ühiskondlikele ja poliitikakujundusvajadustele, ankeetküsimuste muutmist ja uute väljatöötamist, samuti ekspertide kaasamist ankeedi valideerimiseks ja retsenseerimiseks. Nende tegevuste põhjal kujundatakse sisend monitooringu hankemenetluse läbiviimiseks, sh meetoodika koostamiseks ning tehnilise kirjelduse ja teiste hankedokumentide ettevalmistamiseks.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on vastavuses Euroopa Liidu õigusega.

Eelnõu koostamisel on arvestatud järgmiste Euroopa Liidu õigusaktidega:

- 1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätteid Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid;
- 2) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1057, millega luuakse Euroopa Sotsiaalfond+ (ESF+) ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1296/2013.

4. Märkused

Käskkiri ei ole seotud isikuandmete töötlemisega isikuandmete kaitse üldmääruse tähenduses. Seletuskiri kirjeldab ainult käskkirjas nimetatud TAT muudatusi.

5. Käskkirja jõustumine

Käskkiri jõustub tagasiulatuvalt alates 1. jaanuarist 2026. a, kuivõrd lisandunud tegevuse (soolise võrdsuse monitooring) ettevalmistustega alustati nimetatud kuupäevast.

6. TAT muudatuste kooskõlastamine

Muudatuse eelnõu esitati eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile, Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile ja Kliimaministeeriumile ja e-posti teel Riigi Tugiteenuste Keskusele ja Ühtekuuluvuspoliitika fondide võrdõiguslikkuse kompetentsikeskusele. Samuti edastati eelnõu EISi kaudu arvamuse avaldamiseks ühtekuuluvuspoliitika 2021–2027 rakenduskava seirekomisjonile ja Euroopa Komisjonile. Muudatusettepanekuid ja tähelepanekuid ei esitatud.